



KLIMATRIKSDAGENS

AKUTPLAN

KORTVERSIONEN





DEN HÅLLBARA VÄGEN

Snabbt och konkret kan vi ställa om till en hållbar framtid. Men vi måste göra allt vi kan och det nu. Just precis nu.

Regering och riksdag behöver omgående ta ansvar för att vi befinner oss i ett klimatnödläge. Det krävs en extraordinär politik under hela 2020-talet.

Genom demokratiska processer kan vi rädda livet på jorden. Om en rad åtgärder på flera områden införs samtidigt så går det att bryta ohållbara trender. Det är fullt möjligt – trots gigantiska utmaningar som ohållbara utsläppsnivåer, kortsiktigt ekonomiskt tänkande och avsaknad av kraftfulla styrmedel. Inte minst har coronapandemin visat att det går att kraftsamla världen över i livsviktiga frågor.

Klimatriksdagen är en ideell förening av engagerade samhällsmedborgare och vår Akutplan 2020 visar vägen till ett hållbart, utsläppsfritt välfärdssamhälle. I en svår tid vill vi visa på allvaret i situationen, lyfta fram lösningar och inge hopp.

Allt bygger på att klimatmålen och planetens gränser utgör grunden i politiken. Åtgärder från staten och offentliga aktörer behövs på alla nivåer: lokalt, regionalt, nationellt och globalt.

För att uppnå målen i Parisavtalet och göra Sverige klimatneutralt behöver vår undermåliga klimatlag skärpas. Vi måste ställa om industrin, jord- och skogsbruket, infrastrukturen och hela samhällsbygget. Energiförbrukningen, bilism, flyg och den privata konsumtionen måste minska om vi ska klara målen – vi måste, i viss mån, förändra vår livsstil. Vattnet måste hanteras

som den livsnödvändiga resurs det är och fossila energislag måste fasas ut. Samhällsekonomin ska genomsyras av cirkularitet.

Det får helt enkelt inte finnas något mer slit och släng.

En tydlig klimatpolitik ska också göra det lätt och självklart för individen att göra rätt val.

Redan nu finns mängder av goda exempel som bevisar att det går att styra om till hållbara samhällen. Sverige har en fossilfri elproduktion och förutsättningar finns för en utbyggnad med förnybara energikällor. Vi har stora skogsområden som kan lagra kol och bidra med långlivade träprodukter. Vi har vana av struktur- och omvandlingar och vi har ett klimatpolitiskt ramverk. Under oljekriserna på 1970-talet klarade vi av att ställa om – och kan göra det igen. Aktörer anslutna till Fossilfritt Sverige kräver att regeringen höjer klimatambitionerna. Det finns en bred, aktiv och kunnig klimatrörelse i Sverige. En markant förstärkning har under senare år skett genom den globala klimatungdomsrörelsen.

Klimatriksdagens akutplan samlar erfarenheter, möjligheter och en rad nya idéer, tillsammans med tidigare framlagda och utredda förslag. Denna helhet ska få Sverige på rätt kurs.

Det du nu har i din hand är kortversionen av Klimatriksdagens akutplan, med de viktigaste förslagen inom varje område för att nå dit. Läs också den fullständiga versionen av Klimatriksdagens akutplan på Klimatriksdagens hemsida (klimatriksdagen.se).

AKUTPLANENS FÖRSLAG

– SÅ STÄLLER VI OM

Vårt rika land måste ta sitt ansvar och drastiskt minska utsläppen för att också ge utvecklingsländerna en chans till högre välbefinnande. Vi sätter målet att utsläppen ska minska med 70 procent till år 2030 och nå netto noll senast 2040. Då inkluderar vi utsläppen från vår samlade konsumtion, inklusive sjöfarten och utrikesflyget. Det innebär en genomsnittlig minskning av utsläppen fram till 2030 med sju miljoner ton CO₂e/år och därefter en något lägre årlig minskningstakt (målet koldioxidekvivalenter jämför olika gasers växthuseffekt med samma mängd koldioxid). Samtidigt behöver kolsänkorna i skog, mark och jordbruk öka med omkring 13 miljoner ton från och med i dag fram till 2040.

Det är vad som krävs för att Sveriges klimatbudget ska vara globalt rättvis.

Här listar vi åtgärder på en rad områden som tillsammans kan bli avgörande för omställning och anpassning till ett hållbart välfärdssamhälle.

Höj klimatambitionerna

Klimatfrågan behöver ses i ett brett perspektiv. Olika sektorer måste sammanlänkas i arbetet och omställningen måste ges högsta prioritet och genomsyra alla våra politiska strukturer, processer och regelverk.

DET HÄR VILL VI:

- **Använd backcasting.** Regeringen bör genom så kallad backcasting utgå från en situation i framtiden där klimatmålen är uppfyllda och därifrån fastställa de steg som behövs för att nå dit. Denna effektiva planeringsmodell ska styra samtliga åtgärder inom verksamheter som är relevanta för klimatet: främst ekonomi, transport, infrastruktur, energi, industri, byggnader, samt jord- och skogsbruk. Tydliga visioner skapar större förståelse och acceptans för den förda klimatpolitiken.
- **Skärp lagen.** Sveriges klimatlag från 2018 behöver skärpas. Enligt Parisavtalet har vi åtagit oss att arbeta för att temperaturökningen stannar vid 1,5 grader. Detta måste införas som bindande krav i lagstiftningen. För myndigheters och andra aktörers beslut, till exempel investeringsbeslut och

miljöprövningar, bör lagen ges rättsverkan som kan prövas i domstol. Även åtaganden på kommunal och regional nivå bör regleras i enlighet med Parisavtalets mål.

- **Inför en koldioxidbudget.** Regeringen behöver ta fram en nationell koldioxidbudget som ger tydliga ramar för vårt handlingsutrymme och säkrar en utsläppsbana i linje med Parisavtalets temperaturmål. Det klimatpolitiska ramverket, med klimatmål, klimatlagen och ett klimatpolitiskt råd som antogs 2017, måste justeras så att mål och tidsperspektiv stämmer överens med Sveriges åtaganden. Regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram denna koldioxidbudget, liksom att årligen följa upp den.

Koldioxidbudgetar används redan av Uppsala kommun och Stockholms stad. Detta behöver utvecklas även i resten av landet och ett system behöver tas fram för hur budgetutrymme skulle kunna överföras mellan kommuner.

Påskynda elektrifiering

Klimatriksdagen ser det som fullt möjligt att det svenska energisystemet är fossilfritt, flexibelt och kommer från förnyelsebara källor senast 2040.

DET HÄR VILL VI:

- **Stärk elnäten.** Ge myndigheten Svenska kraftnät mer resurser och ett utökat uppdrag för att stärka kapaciteten i elnätet. Staten ska skapa drivkrafter för flexibilitet, lagring och nya tjänster. Samspelet mellan energimarknadens aktörer måste bli bättre och rollfördelningen mellan kraftnät och elleverantörer fastställas. Elnätet kommer att utsättas för utmaningar då elproduktionen blir mer väderberoende. Ökade lagringsmöjligheter och smidiga system för utjämning av efterfrågan blir därför avgörande.
- **Förbättra förutsättningarna för vindkraft.** Undanröj hinder för en snabb expansion av vindkraften. Reformera det kommunala vetot och

begränsa försvarsmaktens möjligheter att hindra byggen av vindkraftverk. Öka möjligheterna till lokalt engagemang och deläggande.

- **Gör solenergin billigare.** Ta bort skatten på egenproducerad sol för eget bruk – även för anläggningar större än 255kW.
- **Stoppa plastförbränningen.** Förbränningen av plast vid fjärrvärmeproduktion ska upphöra. På sikt ska mindre avfallsvolymer och cirkulära lösningar minimera övrig avfallsförbränning.
- **Ställ om fjärrvärmebranschen.** Påbörja omstruktureringen av fjärrvärmebranschen. Tillsätt en statlig kommissionär för att driva branschens omställning från avfallsförbränning till att utnyttja bland annat spillvärme, värmepumpar, solvärme, värmelagring och lågtempererade elnät.
- **Upprätta vätgaskorridorer.** Gå med i EU:s samarbete för korridorer för tyngre trafik genom Europa. Staten bör främja produktion, lagring och användning av vätgas i ett system där elproduktionen (som vind- och solkraft) varierar under året.

Energibesparingar och effektiviseringar bör genomsyra hela det klimatpolitiska arbetet. Potentialen är stor både i industrin och i bostads- och byggnadsbeståndet. Styrmedel för att ta tillvara denna potential saknas till stor del i regeringens klimatpolitiska handlingsprogram. Möjligheterna för vindkraft, solkraft och vätgas måste förbättras. Likaså måste hela elnätet förbättras. Bioenergi ses ofta som ersättning när det fossila ska fasas ut. Det är dock avgörande att vi är strategiskt sparsamma med skogen, vår mest värdefulla kolsänka.

Landbaserad vindkraft på kommersiella grunder utan statliga subventioner kan öka sin årsproduktion från 19 TWh 2019 till 80 TWh 2040. Vindsnurrorna kommer ändå att stå glesare än i dagens Tyskland. En ökad tyngd bör läggas på utbyggnad av den havsbaserade vindkraften för att få jämnare distribution över landet och ge ökade exportmöjligheter. Målet bör vara att vi har minst 20 TWh havsbaserad vindkraft igång år 2040.

2018 bidrog solkraften endast med 0,25 procent av landets elproduktion. Den är dock under stark tillväxt beroende på folkligt engagemang, korta installationsprocesser och statligt ekonomiskt stöd för investering och drift. Inklusive solparker räknar vi med en solelsproduktion på minst 15 TWh 2040.

Under 2030-talet kommer vätgas antagligen att tillverkas i större skala under perioder med överskott av förnybar el, för att kunna användas av tyngre fordon,

sjöfarten och tågtrafiken på vissa sträckor. Vätgasen behövs också för fossilfri stålproduktion, vars utveckling behöver påskyndas. Pilotprojekt med solcellsdrivna vätgasstationer visar en stor potential.

Ställ krav och stötta industriomställningen

Industrin kan vara helt fossilfri, energieffektiv och bygga på cirkulära materialflöden – och samtidigt blomstra.

DET HÄR VILL VI:

- **Skärpt handel med utsläppsrätter.** Verka för att reduceringstakten i EU:s system med utsläppsrätter stegvis ökar från beslutade 2,2 procent per år till minst 7 procent.
- **Främja avvecklingen av fossila bränslen.** Avskaffa nedsättningen av bränsleskatter successivt fram till 2030.
- **Ersätt koks med vätgas inom järn- och stålindustrin.** Fortsätt ge statligt stöd för att snabba på utvecklingen mot att ersätta koks med vätgas vid framställningen av råjärn ur malm (det så kallade Hybrit-projektet, ett samarbete SSAB, LKAB och Vattenfall).
- **Stöd returplastanläggning.** Ge statligt stöd till demoanläggning av returplastraffinaderi och anpassa lagstiftningen så att materialtillförseln till denna inte hindras.

Industrin svarar för runt en tredjedel av Sveriges territoriella utsläpp, 17 miljoner ton per år. Dessa består både av utsläpp relaterade till kemiska processer (till exempel framställningen av stål och cement) och till användningen av fossila bränslen och ämnen. 15 miljoner ton kommer från svenska anläggningar inom EU:s system för utsläppshandel. Järn- och stålindustrin, mineralindustrin (cement och betong) och raffinaderier står tillsammans för 70 procent av alla industriutsläpp. Potentialen för energibesparingar inom industrin uppskattas till allt från 10 till 50 procent fram till år 2040. För omställningen av industrin krävs en politik som med kraft verkar för en dekarbonisering av industriprocesser och som brett gynnar framväxten av nya fossilfria och resurssnåla verksamheter.

För att skapa utrymme i energisystemet för både den ökade elektrifieringen och den ökade användning av biobränslen som krävs för att ersätta fossila bränslen, behövs årliga energibesparingar inom industrin på

1–1,5 procent fram till 2040. År 2030 innebär det att besparingen nått cirka 15 TW.

Sveriges plastavfall uppgår till 1,8 miljoner ton, inklusive import av avfall till fjärrvärmeverken. Endast runt 100 000 ton materialåtervinns. En cirkulär plastekonomi behöver byggas upp, samtidigt som användningen måste minska.

Hållbara städer och landsbygd med energieffektiva byggnader

Vi kan skapa klimatneutrala städer och en levande, hållbar landsbygd i hela Sverige.

DET HÄR VILL VI:

- **Redovisa byggnaders hela livscykel.** Inför redovisningskrav på byggnaders klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv vid nybyggnation. En maxgräns för påverkan behöver också införas. Alla ingående material ska vara klimatdeklarerade. Föreskrifter ska finnas om hur betongavfall skall behandlas för att öka återvinningsgrad och öka den utrivna betongens förmåga att absorbera koldioxid ur atmosfären.
- **Skärp kraven på energieffektiviseringar.** I nybyggnationen ska kravet vara energiklass A eller B. Befintliga bostäder och lokaler ska på 10 år nå energiklass C (eller minska två energiklasser). Vita certifikat eller ett kvotbaserat auktionssystem för energileverantörer införs.
- **Förnya rot-avdraget.** Avskaffa avdraget som det ser ut i dag och inför i stället ett nytt rot-avdrag för energi- och klimatåtgärder, bland annat för energibesparande åtgärder i bostäder.
- **Satsa på kreativa idéer.** Inför en statlig riskgaranti för innovativa metoder och material vid nybyggnationer.
- **Samhällsplanera klimatneutralt.** Ta fram incitament och regler för planering av klimatneutrala städer.
- **Utveckla landsbygden.** Ta fram en strategi för snabbare bredbandsutbyggnad, lokal samhällsservice, skola, vård och omsorg med sikte på hållbar och klimatneutral landsbygd och glesbygd i hela landet.

I dag står bostäder och lokaler för 40 procent av Sveriges totala energianvändning. Trots tillgång till rådgivning och goda exempel har allt för få fastigheter

energieffektiviserats. Det nya energiklass-system som infördes 1 juli 2020 är svårare att använda i klimatarbetet. Den säger inget om vilken sorts energi som tillförts eller den förväntade faktiska energiförbrukningen. Kostnadseffektivitet för nybyggnation och teknikneutralitet utan hänsyn till klimatet har fått styra. Med klass C som krav för nybyggnation tillåts nu nästan den dubbla energiförbrukningen jämfört med tidigare krav.

Den snabba urbaniseringen med stora, växande städer som ständigt byggs om alstrar extremt stora utsläpp. Som motvikt behöver den lokala byn utvecklas. Där behövs bättre samhällsservice, högre grad av självförsörjning, tillgång till hållbara jobb, utbyggd kollektivtrafik, digitala resurser och framtidsmöjligheter för unga.

Detta behöver sammankopplas med att skatter och vinster från naturresurser och energiproduktion i högre grad återförs till de kommuner där anläggningarna finns. Ytterligare styrmedel som gör att en mångdubbel större andel av nybyggnationen fram till 2040 sker på landsbygd eller mindre tätorter behövs också.

Öka kollektivtrafiken och elektrifiera transporterna

Transportsektorn måste vara utsläppsfri till år 2030. Eftersom tillgången på hållbara drivmedel är starkt begränsad, innebär detta att bilismen behöver minskas kraftigt.

DET HÄR VILL VI:

- **Samlad planering utifrån klimatmålen.** Regeringens politik bör genom backcasting utgå från klimatmålen och omfatta samtliga åtgärder inom transportsektorn som staten har rådighet över, inklusive all infrastruktur, och kräver en samordning mellan alla berörda myndigheter.
- **Satsa på järnvägen.** Stambanorna mellan våra största städer har i princip nått sitt kapacitetstak. Underhållet är starkt eftersatt på många sträckor av järnvägsnätet och där behöver upprustning och utbyggnader ske. Godstrafiken på järnväg behöver ges förutsättningar som leder till att en omfattande överföring sker från väg till järnväg. Under mandatperioden föreslås att beslut tas och utbyggnad påbörjas av stambanorna Stockholm–Göteborg, Stockholm–Malmö samt Stockholm–Oslo. Sverige bör agera för att förutsättningar skapas och utbyggnad sker för ett samordnat europeiskt järnvägssystem.

- **Utbyggnad av laddinfrastruktur.** En förutsättning för en övergång till eldrivna bilar är en utbyggd laddinfrastruktur i hela landet, vilket behöver ske snarast och under statlig ledning. Landsbygden måste täckas in och laddningsstationer ska finnas vid bostäder, serviceinrättningar, företag och ombytespunkter till kollektiva färdmedel. Parallellt behöver distributionsnäten byggas ut eftersom elektrifieringen av vägtransporterna kräver det.
- **Förbud för nyförsäljning av bilar med förbränningsmotor.** Omställningen till en utsläppsfri fordonsflotta kommer att ta tid (medellivslängden för personbilar är 17 år) och därför föreslås att nyförsäljning av bilar med förbränningsmotor förbjuds från 2025.
- **Utbyggnad och finansiering av kollektivtrafiken.** För att klara transportsektorns klimatmål krävs en omfattande utbyggnad av kollektivtrafiken. Tillgängligheten behöver öka genom stegrad turtäthet och komfort, funktionella bytespunkter och infartsparkeringar och ett bättre, flexibelt utbud i områden och på tider med gles efterfrågan.
- **Planera strategiskt för digitaliseringen.** En strategisk, nationell plan bör tas fram för hur digitaliseringen ska utnyttjas och styras i transportsystemet på olika nivåer. Speciellt behöver möjligheterna utredas för ett operativt samarbete på transportområdet mellan staten, regionerna och kommunerna. Skapandet av en digital plattform för ett nationellt biljettsystem är på gång. Den föreslås drivas i icke-kommersiell regi. Plattformen bör ges en utformning som gör det möjligt att koppla till andra person- och godstransporttjänster, samt att samordna med ett framtida system för dynamiska och differentierade vägavgifter.
- **Utbyggnad av bredbandsnätet.** Staten bör stå för investeringar och ta ansvar för planering och genomförande av bredbandsutbyggnad för de delar av landet där sådan infrastruktur saknas och säkra långsiktig tillgänglighet för befintliga bredbandsinstallationer.
- **Minska flygets klimatpåverkan.** Sverige behöver agera internationellt för åtgärder som minskar flygets klimatpåverkan. Ett exempel är att arbeta för ett samlat EU-motstånd mot CORSIA, den överenskommelse som är föreslagen inom flyget, men som inte innebär några minskade utsläpp. Nationellt kan differentierade start- och landningsavgifter

införas, flygskatten höjas och bio- och elektrodrivmedel utnyttjas i mån av tillgång. Ekonomiskt stöd i form av bidrag och subventioner till flygbolag bör villkoras med att dessa inte får konkurrera med tågförbindelser på upp till 4,5 timmar mellan samma destinationer. Även andra villkor bör ställas när finansiella stöd ges till flygsektorn. Riktlinjer bör ges till Swedavia att stoppa all planerad utbyggnad av flygplatser och investera dessa ekonomiska medel i utveckling för att minska flygets utsläpp.

De klimatmål som är beslutade för transportsektorn och som endast omfattar inrikes transporter, exklusive inrikesflyg, anger att växthusgasutsläppen ska minska med 70 procent till 2030. Enligt bedömningar av nuvarande politik kommer detta mål inte att uppnås. Klimatriksdagen anser att transportsektorn ska vara utsläppsfri till 2030.

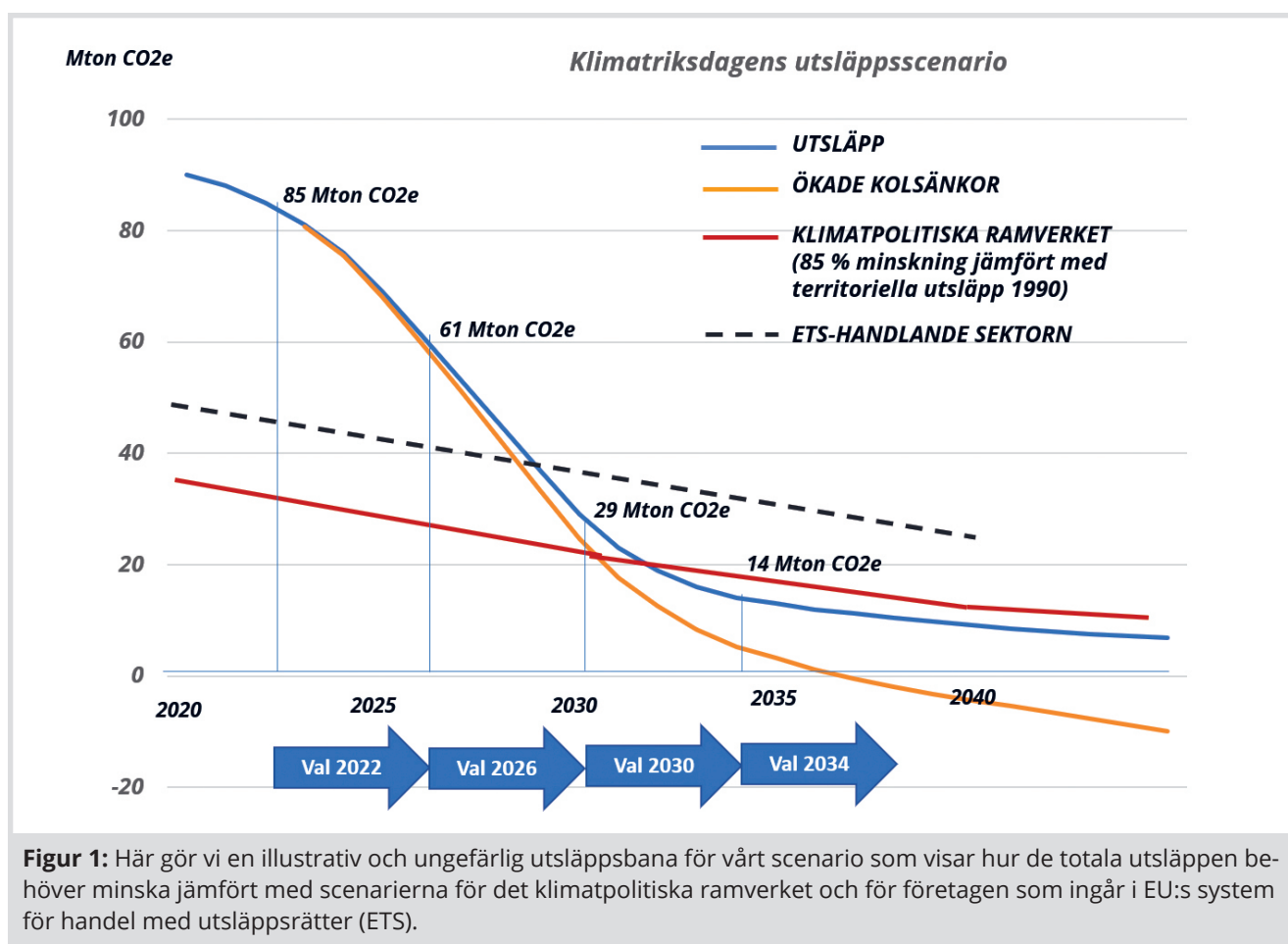
Transportsektorn står för i storleksordningen 40 procent av Sveriges territoriella utsläpp om internationellt flyg och sjöfart inräknas. De transportslag som orsakar de största utsläppen är personbilar och flyg.

Omställningen av transportsektorn kräver insatser inom framför allt följande tre insatsområden: transporteffektivt samhälle, energieffektiva fordon och farkoster och energieffektiv användning av dessa, samt förnybara och hållbara drivmedel.

Person- och godstransporter behöver överföras till järnväg och sjöfart, samtidigt som en stor utbyggnad krävs av kollektivtrafiken och förutsättningar skapas för att gång och cykel blir vanligare och naturliga inslag i människors mobilitetsmönster. Digitaliseringens möjligheter behöver styras och tas tillvara i denna omställning.

Tillgänglighet till digitala kommunikationsmöjligheter är i dag en förutsättning för många för olika typer av kontakter utan att träffas fysiskt. Möten och att arbeta på distans tillämpas allt vanligare av många företag.

Finansieringen av kollektivtrafiken är redan i dag svår att klara och behoven av förstärkningar inom sjukvården kommer att innebära ännu besvärligare prioriteringar av regionernas medel i fortsättningen. Nya former för långsiktig finansiering av kollektivtrafiken krävs därför. Samma synsätt att persontrafiken ses som ett sammanhållet system vad gäller utsläpp av växthusgaser bör även tillämpas för samordning av transportrelaterade skatter och avgifter såsom koldioxidskatt, trängselskatt, flygskatt, vägavgifter (när de kommer) med utbud och taxor inom kollektivtrafiken. En sådan överföring av medel till kollektivtrafiken skulle ge en förutsägbar och långsiktig delfinansiering för planering och genomförande av nödvändiga satsningar.



I dag finns inga åtgärder som drastiskt medför att flygets klimatpåverkan kan minska i närtid. Flyget är dessutom gynnat vad gäller avgifter och skatter i förhållande till dess miljö- och klimatpåverkan, jämfört med andra trafikslag. Sverige har i dag inga klimatmål för flyget, trots att det har utfästs i regeringens klimatpolitiska handlingsplan. Internationella överenskommelser styr i mångt och mycket de möjligheter som ges för att påverka flygets utsläpp.

Skydda skogen som kollager

En gradvis övergång till en kombination av permanent skogsskydd och hyggesfritt skogsbruk baserat på så kallat kontinuitetsskogsbruk måste ske.

DET HÄR VILL VI:

- **Prioritera skydd av skogen.** Skydda minst 20 procent av all skogsmark representativt fördelat över landets olika skogsbiotoper för all framtida avverkning.
- **Långsiktigt och hyggesfritt skogsbruk.** Inrikta skogsavverkningen på produktionen av produkter

som bevaras minst 50 år (exempelvis hustimmer) och övergå till hyggesfritt skogsbruk överallt där detta inte är direkt olämpligt.

- **Systematisera kollagringen.** Skapa ett system för biologisk lagring av kol i skog, som bekostas av de aktörer/sektorer som inte uppfyller kraven på årliga minskningar.
- **Betala lagringsersättningar.** Ersätt skogsägare för nettolagring av kol i bland annat skog.

Skog lagrar ett till tre ton kol/ha, vilket motsvarar fyra gånger dagens totala klimatgasutsläpp. Förbränning av skogsprodukter avger per energienhet mer kol än olja. Fördelen med skogsprodukter är att nyplanterad skog efter 75–100 år har återbundit större delen av denna kolmängd. Primära skogsprodukter ska därför inte användas till färdiga produkter som eldas upp utan bör reserveras för exempelvis timmer och möbler. Däremot kan skogsavfall som inte behövs som näringskompensation till mark, liksom energiskog planterad på icke skogsmark, användas för till exempel bioenergi.

Skogen lagrar i dag 36 miljoner ton CO₂e, (vilket

motsvarar 60 procent av våra territoriella utsläpp). Ett skogsbruk med ökad avverkning kommer att minska denna viktiga kolsänka. Skogens roll som klimatregulator måste beaktas samhällsekonomiskt. Värdet av skogens kollagringsförmåga måste prissättas och att skogsägare ersättas utifrån detta värde.

Kontinuitetsskogsbruk skapar produkter med högre pris, ökar det stående beståndets värde och minskar planteringskostnaderna. En betydligt större andel av produktionen används till träprodukter som lagrar kol under lång tid. Inte ens på kort sikt behöver det innebära försämrade ekonomi för skogsägaren.

Vi har genom internationella avtal förbundit oss att skydda minst 17 procent av alla olika skogsbiotoper i skogen. I dag skyddas enbart cirka 7 procent av skogen för alltid.

Cirkulära jordbruk och hållbar livsmedelsförsörjning

Ett kretsloppsbaseerat regionalt anpassat jordbruk med minskade klimatgasutsläpp och ökad kollagring ökar vår trygghet i matförsörjningen och ger jobb i hela landet.

DET HÄR VILL VI:

- **Lagra kol.** Ersätt jordbrukare ekonomiskt för nettolagring av kol i jordbruksmarker.
- **Värna biologisk mångfald.** Alla jordbruk ska minimera giftanvändning, skapa skyddade zoner vid vatten, vägar och markgränser och kompensera kvarvarande näringsförluster till vatten genom exempelvis våtmarker, kalkfällor och musselodlingar.
- **Fastställ en hållbar politik.** Under innevarande mandatperiod behövs en politik för jordbruk och livsmedelsförsörjning som är klimatneutral och hållbar i hela landet och som skapar förutsättningar för en klimatneutral och hållbar matkonsumtion.
- **Förbättra EU:s jordbrukspolitik.** Driv på för att öka kraven på klimatneutral och hållbar köttproduktion och framställning av växtbaserade livsmedel inom EU.

Såväl växtodling som djurhållning avger klimatgaser (koldioxid, lustgas, metan) och mängden klimatgaser beror även på klimatzon och marktyp. Ett energi- och klimateffektivt jordbruk gynnas av cirkulärt nyttjande med både växtodling och djurhållning. Kunskapen om hur detta optimeras i olika delar av landet måste snabbt utredas med hänsyn till miljö, klimat och möjligheterna till lokal konsumtion och produktion. Jordbruket

bör stödjas ekonomiskt för att bli klimatneutralt genom kolbindning i mark och skog.

Nettoutsläppen minimeras genom att bland annat öka mullhalten och minska avgången av klimatgaser som lustgas, metan och i vissa jordar koldioxid. Kretsloppsbaseerade gårdar med kombinerad växtproduktion och djurhållning, vanliga i mellanbygder och skogsbygder, utgör en bra utgångspunkt.

Djurhållningen bör främst ske på marker mindre lämpliga för produktion av matgrödor, det vill säga hagmark, vallåkrar och moränjordar. Djurhållningen måste ske utifrån högt ställda etiska och klimatomått. Djurens föda bör i minskad utsträckning bestå av kraftfoder från produktiva åkermarker eller från tidigare skogsmarker. Fågel- och svinhållning bör om möjligt lokaliseras nära växtodlingsdistrikt för att möjliggöra naturgödning.

Jord med hög bördighet (slättbygd) bör främst utnyttjas för växtodling, varvid markbearbetningen bör minimeras och kvävebindande växter användas för att minska behovet av tillförd näring. Vattennivån i dikade (organogena) marker bör i möjligaste mån höjas.

Kopplingen mellan jordbruksproduktion och lokalsamhälle måste stärkas. Långtidskontrakt bör upprättas mellan skolor, sjukhus och äldreomsorg och lokala producenter och lokal förädling genom exempelvis mejerier och slakterier måste öka.

Klimatanpassa för det stigande havet

Inom 15 år ska alla våra vatten vara rena med minsta möjliga klimatpåverkan och alla reglerade vatten ska vara restaurerade utifrån Vattendirektivets intentioner. Vi måste förbereda oss för stigande havsnivåer och samordna vattenförsörjningen.

DET HÄR VILL VI:

- **Förbättra vattenstatusen:** Vattendirektivet ska, kompletterat med åtgärder för minimal klimatpåverkan, vara slutfört till 2033, med målet att uppnå minst *god ekologisk status* eller *måttlig ekologisk potential* i sjöar, vattendrag och kustområden.
- **Beräkna och motverka ökningen av havsnivån:** Snabbt utred havsnivåns stigningstakt längs Sveriges kuster i form av en kvantitativt riskbaserad modell inklusive alla bidrag från Antarktis, varvid särskild hänsyn ska tas till Skånes kuster, Göteborg och Mälaren med Stockholm. Medel måste avsättas för anpassningsåtgärder mot det stigande havet och arbete påbörjas snarast möjligt.

Den övre havsnivån har sannolikt höjts med 2,5 meter år 2100 (då medtas påverkan från avsmältningen av Antarktis i beräkningen), vilket dagens svenska samhälle inte är anpassat till. En internationellt förankrad, forskarbaserad expertgrupp bör snarast ta fram en kvantitativ risk-modell för svenska förhållanden med särskild inriktning på Skånes kuster, Göteborg och Mälaren med Stockholm. En mark-/vattengrupp bör föreslå lämpliga åtgärder vilka fastställs politiskt, baserat på nationella normer för acceptabelt risktagande. Särskild vikt måste läggas vid den nationella vattenförsörjningen eftersom Mälaren kan försaltas redan runt 2050 och även Göteborgs vattenförsörjning kan påverkas. Utsatta kustområden måste identifieras och åtgärder vidtas för att skydda de byggnader och den infrastruktur som bedöms skyddsvärda. Klimatförändringen påverkar ekosystemen i sjöar och vattendrag. Brunifieringen av vårt vatten inklusive dricksvattnet och den pågående fisk- och fågeldöden längs främst Östersjöns kuster har sannolikt koppling till klimatförändringen och måste utredas.

I enlighet med Vattendirektivet ska alla naturliga vatten ha uppnått *god ekologisk status* (förindustriell karaktär) till 2033. Samhällsekoniskt lönsamma, reglerade vatten, hamnar och kanaler ska ha uppnått minst *måttlig ekologisk potential*. Det innebär att endast direkta effekter av de fysiska ingreppen accepteras, utom när åtgärder inte är tekniskt möjliga eller samhällsekoniskt försvarbara.

Fossilfritt välfärdssamhälle är målet för ekonomin

Ekonomin måste anpassas till planetens gränser och samtidigt tillgodose alla människors grundläggande behov av ett gott liv.

DET HÄR VILL VI:

- **Stoppa fossila investeringar.** Förbjud investering i fossil infrastruktur både nationellt och internationellt. AP-fonderna ska förbjudas att placera pensionskapital i fossila verksamheter och presentera en avvecklingsplan för befintliga placeringar.
- **Inför skatter som kan bekosta omställning.** Höginkomsttagare bidrar statistiskt sett till större utsläpp än andra och bör i högre grad bidra ekonomiskt till samhällets omställning. Inför därför en särskild klimatvärnskatt för riktigt höga inkomster, samt återinför skatt på förmögenheter, arv och gåvor. Dessa koldioxidskatter ska användas för att finansiera klimatomställningen, inte för att som idag gå in i statskassan.

- **Satsa på tryggad omställning.** Skapa ett nationellt program som möjliggör tryggad försörjning och kompetensutveckling för personer i branscher där jobb försvinner i omställningen.

Det övergripande målet med ekonomin bör vara att göra Sverige till en fossilfri välfärdsnation. Tillväxtmål och vinstintressen måste underordnas klimatmålen och utformas så att de bidrar till nödvändig utfasning av fossila utsläpp. Politiken måste adressera företagens avkastningskrav på uppåt 20 procent i en ekonomi som bara växer med 2 procent. En politik byggd på subventioner och skattelättnader leder till växande ekonomiska och sociala klyftor. Finansmarknaden måste präglas av långsiktighet och fossila subventioner måste fasas ut omgående för att inte motverka klimatarbetet. En återinförd förmögenhetsskatt med hållbarhetsprägel har också syftet att minska konsumtionen och bidra till hållbara investeringar för hela samhället.

Målkonflikter mellan människors självklara behov av tryggad försörjning på kort sikt och behovet av en snabb och grundläggande omställning behöver hanteras genom bland annat heltäckande arbetslöshets- och omställningsersättningar, omfattande satsningar på kompetensutveckling och vuxenutbildning. Människor behöver också bli delaktiga i omställningsarbetet genom folkbildning, ökad arbetsplatsdemokrati och samverkan med fackliga rörelser.

Klimatneutral och hållbar konsumtion

Vi kan tillgodose våra grundläggande behov och samtidigt leva, skapa, njuta, lära och upptäcka – kort sagt finns det inom ramen för vad vår planet erbjuder plats för ett gott liv för alla.

DET HÄR VILL VI:

- **Skärp upphandlingsförfarandet:** Upphandlingsmyndigheten måste skyndsamt sätta upp riktlinjer för att i högre grad bidra till de globala målen för hållbar utveckling och de kraftfulla klimatmål vi nämnt i föregående avsnitt vid upphandling både i Sverige och utomlands.
- **Syna livsmedlens livscyklar:** Klimatdeklarera livsmedel ur ett livscykelperspektiv och minska momsen på dem som är hållbara och klimatneutrala.
- **Kräv hållbara elektronikprodukter:** Ett så kallat planerat åldrandet i elektronikprodukter ska förbjudas på samma sätt som i Frankrike. Ansvar för hållbara elektronikprodukter måste läggas på producenten.

Nästan 60 procent av det vi konsumerar i Sverige produceras i andra länder och resulterar därav också i utsläpp i andra länder.

Enligt konkurrensverket hade de upphandlingspliktiga inköpen under 2017 ett totalt värde av 706 miljarder kronor, drygt en sjättedel av Sveriges BNP. Genom regleringsbrev till Upphandlingsmyndigheten kan regeringen kräva att den som rådgivande instans sätter upp riktlinjer kring hur kraven ska efterföljas. Enligt Naturvårdsverkets underlag till regeringens klimatpolitiska handlingsplan bedöms regioner och kommuner ha stora möjligheter att påverka sina utsläpp inom offentlig verksamhet.

Hushållens livsmedelskonsumtion stod för 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2016, vilket motsvarar omkring två ton per person och år. Utsläppen kommer från produktionen, förädlingskedjor och transportbränsle och utsläppen sker både i Sverige och utomlands. Vår import orsakar också omfattande användning av bekämpningsmedel, veterinärmedicinsk

antibiotika och avskogning i andra länder. De stora klimatavtrycken från köttkonsumtionen måste enligt globala livsmedelsforskningsprojektet EAT-Lancet minska minst 30 procent till 2030.

Ett planerat åldrande är standard i många elektronikprodukter, där komponenter inte går att byta ut eller saknar möjligheten att repareras.

Digitaliseringen riskerar att bli en växande klimat- och miljöbov. Om ökningstakten fortsätter på samma sätt, utan energieffektivisering, kommer enbart internet inom tio år att konsumera mer än hela världens nuvarande elproduktion. Rätt organiserad och använd kan den digitala teknologin samtidigt minska energiförbrukningen genom att ersätta tjänsteresor och pappersåtervinning samt effektivisera olika tjänster. Därför är det viktigt att systemen byggs på förnybar energianvändning, att effektiva lösningar på teknik- och systemnivå främjas och att serverhallar blir klimatneutrala vad gäller byggnation och drift.

FRAMTIDEN: VISION FÖR 2040

En annan värld är möjlig

Klimatriksdagens vision är ett samhälle som sätter klimatmålen först och ersätter kvartalsekonomin med långsiktigt hållbara koldioxidbudgetar. Ekonomin fokuserar på hälsa, nya sorters arbetstillfällen och samarbeten mellan företag.

2040 har vi infört kortare arbetsdagar och stressen, oron och aggressiviteten i samhället har minskat. Våra samhällen bygger på effektiva och innovativa energilösningar och en eldistribution som gynnar människor överallt. Satsningar görs på lokalsamhället och bilfria städer, vilket gör behovet av ohållbara transporter litet.

På bostadsmarknaden dominerar passivhus och plushus som genererar mer energi än de förbrukar. Nybyggnationen är klimatpositiv. Lokalt hantverk och lokal produktion av livsmedel ger jobb och för människor närmare varandra. Vi värnar om våra grönområden och har förbättrat folkhälsan avsevärt genom en utökad vegetarisk kost.

Vi ser en större vilja att överbrygga ekonomiska och sociala skillnader. Kvinnor och marginaliserade grupper får mer inflytande och samhällsmålen handlar om att minska våldet och förbättra hälsa, vård, skola och omsorg.

Överallt städar vi undan efter det ohållbara samhälle som förr ledde till plastavfall och miljögifter som förstörde livet i hav och natur.

I skolan är kunskapen om hur barnen kan bidra till ett hållbart samhälle lika viktig som den om deras plats i historien och relation till omvärlden.

På så sätt respekteras den planet som vi delar med allt levande.

Vår akutplan 2020 visar att vi snabbt och konkret kan ställa om till en hållbar framtid.

Klimatriksdagens akutplan är den första i en serie rapporter som planeras inför valet 2022. De kommande rapporterna fokuserar bland annat på jobben och omställningen, hållbar ekonomi, hälsa och förändringsbenägenhet.



Klimatriksdagens värdegrund

”Vi tar klimatvetenskapens varningar på största allvar. Temperaturökningarna måste begränsas till 1,5 grader. Vi stödjer lösningar som utgår från alla människors lika värde och rättigheter, samt tar hänsyn till rättvisa och utrotande av fattigdom. Detta enligt Parisavtalets (COP21) artikel 2, FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter, samt FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling.”